

สุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีและตราด

นางพัชรา ศิลปบรรเลง

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

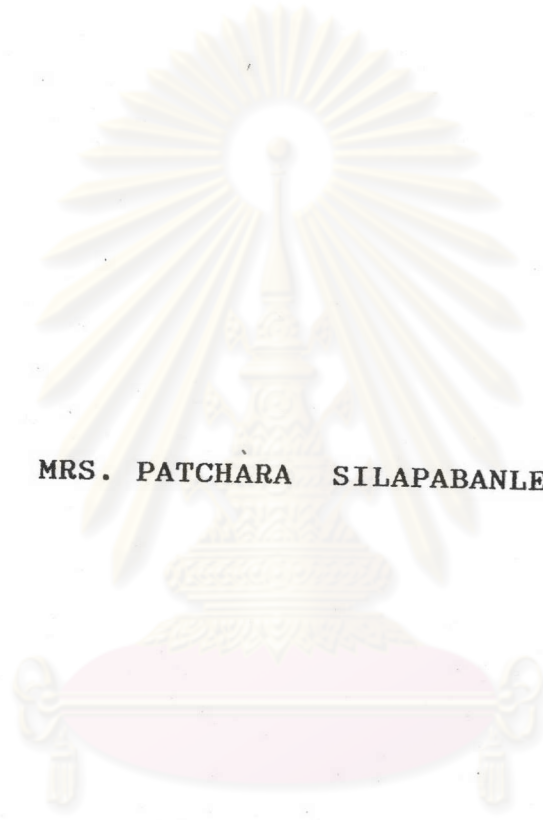
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-584-799-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

MENTAL HEALTH OF THE PEOPLE IN THE BORDER AREA
SELF-DEFENSE VILLAGES AT THE AREA CHANTHABURI
AND TRAT PROVINCES

MRS. PATCHARA SILAPABANLENG

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Science

Department of Psychiatry

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-799-2

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิจัยเกี่ยวกับสุขภาพจิตในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

พัชรา ศิลปบรรเลง : สุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านจังหวัด
จันทบุรีและตราด (MENTAL HEALTH OF THE PEOPLE IN THE BORDER AREA SELF-
DEFENSE VILLAGES AT THE AREA CHANTHABURI AND TRAT PROVINCES)

อ.ที่ปรึกษา : อ.นพ.นิพัทธ์ กาญจนธนาเลิศ, 178 หน้า. ISBN 974-584-799-2.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อหาสัดส่วนของปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีและตราด และศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้านสุขภาพจิตตามตัวแปรด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ การศึกษา ลักษณะครอบครัว การมีญาติพี่น้องอยู่ในหมู่บ้าน และการถูกคุกคามจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ และแบบทดสอบสุขภาพจิต Symptom distress checklist-90 (SCL-90) สถิติที่ใช้คือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS^X

ผลการวิจัยพบว่า

1. สัดส่วนของปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนด้านจังหวัดจันทบุรีและตราดเท่ากับ 2 ต่อ 5 คิดเป็นร้อยละ 41.87 ซึ่งค่าเฉลี่ยคะแนนปัญหาสุขภาพจิตทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และปัญหาสุขภาพจิตด้านความรู้สึกมีความผิดปกติของร่างกาย (Somatization) พบได้มากที่สุดร้อยละ 27.2
2. ปัญหาสุขภาพจิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 จำแนกตามเพศ ที่ระดับ 0.01 จำแนกตามอายุ สถานภาพสมรส การศึกษา และที่ระดับ 0.05 จำแนกตามการถูกคุกคามจากประเทศเพื่อนบ้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์
สาขาวิชา สุขภาพจิต
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิติ พิชชา ศิลปบรรเลง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อ.นพ.นิพัทธ์ กาญจนธนาเลิศ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C545118 : MAJOR MENTAL HEALTH

KEY WORD: MENTAL HEALTH PROBLEM/BORDER AREA SELF-DEFENSE VILLAGES

PATCHARA SILAPABANLENG : MENTAL HEALTH OF THE PEOPLE IN THE BORDER AREA SELF-DEFENSE VILLAGES AT THE AREA CHANTHABURI AND TRAT PROVINCES, THESIS ADVISOR : DR.NIPATT KARNJANATHANALERS, M.D., 178PP. ISBN 974-584-799-2.

The purpose of this study was to study the proportion of mental health problem among the people in the Border Area Self-Defense Villages at Chantaburi and Trat provinces and to study the basic information in 8 variables:- sex, age, marital status, income, educational back ground, family type, relative in the village and threat from the attack from Kampuchean. The sample used in this study was composed of 375 people in the Border Area Self-Defense Villages. The instruments employed were interview forms and symptom distress checklist 90 (SCL-90). The data were analyzed by percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test and statistic of Scheffe with SPSS^x program.

The major finding were as follows :

1. The proportion of mental health problems among the people in the Border Area Self-Defense Villages at Chantaburi and Trat provinces was 2:5 or 41.87 percent which the mean scores of mental health problems in every dimension were higher than normal mean scores by statistically significant different at 0.001 level. The somatization dimension was the most prominent mental health problems (27.2 percent).

2. The mental health problems were statistically significant different at 0.001 level depending on sex; at 0.01 level depending on age, marital status, educational and at 0.05 level depending on threat from attack from Kampuchean.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....จิตเวชศาสตร์.....

สาขาวิชา.....สุขภาพจิต.....

ปีการศึกษา.....2537.....

ลายมือชื่อนิติกร.....กัญญา ติงษ์ทอง.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ดร.นิพัทธ์ Karnjanathanalers.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์นายแพทย์ นิพัทธ์ กาญจนธนาเลิศ ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดในการท้าวิจัย ตลอดจนตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องมาโดยตลอด รวมทั้ง นายแพทย์ ชูทิตย์ ปานปรีชา รองผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิต และ อาจารย์ สุชีรา ภัทรายุทธวรรตน์ ที่ให้เกียรติมาเป็นประธาน และเป็นกรรมการสอบ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและแก้ไขจนเป็นที่เรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พลเรือโทตรีรัตน์ ชมะนันท์ ผู้บัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด ที่กรุณาอนุญาตให้เข้าไปทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ขอกราบขอบพระคุณ นาวาเอกสุรินทร์ รอดสวาสดี หัวหน้าสำนักงานประสานงานพัฒนาพื้นที่ชายแดน กองบัญชาการป้องกันชายแดนจันทบุรีและตราด นาวาเอกเชษฐ โภมลลัทธิ ผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจทหารพรานนาวิกโยธิน นาวาเอกเพชรังสรรค์ ศิลปบรรเลง ผู้ช่วยหัวหน้ากองยุทธการ กบช.จต. และ นาวาตรีสมเกียรติ ผลประยูร ผู้บังคับกองร้อยลาดตระเวนยานยนต์กองกำลังด้านจันทบุรี-ตราด ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและจัดหาข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินจันทบุรี ผู้บังคับการหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินตราด และหัวหน้าชุดปฏิบัติงานพัฒนาที่ 11, 12, 21 และ 22 รวมทั้งข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทหารพรานนาวิกโยธินในสังกัด กบช.จต. ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ชายแดน และขอขอบคุณราษฎรในหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนสนับสนุนส่วนหนึ่งในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตแก่ผู้วิจัย

พัชรา ศิลปบรรเลง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๖
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
กิตติกรรมประกาศ.....	๘
สารบัญตาราง.....	๙
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสุขภาพจิต.....	10
การประเมินสุขภาพจิต.....	18
เครื่องมือในการประเมินสภาวะสุขภาพจิต.....	20
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต.....	25
ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ใน หมู่บ้านแนวชายแดน.....	32
หมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชาด้านจังหวัดจันทบุรี และตราด.....	36
ปัญหาชายแดนและผลกระทบ.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	
วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
อภิปรายผล.....	103
5	
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	117
สรุปผลการวิจัย.....	120
ข้อเสนอแนะ.....	126
เอกสารอ้างอิง.....	130
ผนวก ก.....	139
ผนวก ข.....	150
ประวัติผู้วิจัย.....	178

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เปรียบเทียบคะแนนปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนปกติและผู้ป่วยจิตเวช.....	60
2	แสดงการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสุขภาพจิต SCL-90 โดยวิธี Alpha coefficient.....	61
3	จำนวนร้อยละของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน การมีญาติพี่น้อง อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และลักษณะครอบครัว.....	65
4	จำนวนร้อยละของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามการถูกคุกคามจากประเทศเพื่อนบ้าน.....	69
5	เปรียบเทียบจำนวนร้อยละของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนจำแนกตามระดับปัญหาสุขภาพจิต.....	72
6	เปรียบเทียบคะแนนปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนกับเกณฑ์มาตรฐาน.....	73
7	จำนวนร้อยละของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามปัญหาสุขภาพจิต.....	74
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนจำแนกตามเพศ.....	75
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนจำแนกตามอายุ.....	77
10	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความรู้สึกผิดปกติของร่างกายระหว่างประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีอายุแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านการย้าคิดย้าทาระหว่าง ประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีอายุแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....	80
12	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความซึมเศร้าระหว่าง ประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีอายุแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....	81
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้าน ป้องกันตนเองชายแดนจำแนกตามสถานภาพสมรส.....	82
14	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความรู้สึกผิดปกติของ ร่างกายระหว่างประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มี สถานภาพสมรสแตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)	84
15	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านการย้าคิดย้าทาระหว่าง ประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีสถานภาพสมรส แตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....	85
16	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความซึมเศร้าระหว่าง ประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีสถานภาพสมรส แตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....	86
17	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความวิตกกังวลระหว่าง ประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีสถานภาพสมรส แตกต่างกัน โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....	87
18	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้าน ป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามรายได้.....	88
19	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้าน ป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามการศึกษา.....	90

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความรู้สึกผิดปกติของร่างกายระหว่างประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีการศึกษาต่างกัน โดยวิธีของเชฟเพ (Scheffe)....	92
21	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความวิตกกังวลระหว่างประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีการศึกษาต่างกัน โดยวิธีของเชฟเพ (Scheffe).....	93
22	เปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตด้านความรู้สึกกลัวโดยไม่มีสาเหตุระหว่างประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนที่มีการศึกษาต่างกัน โดยวิธีของเชฟเพ (Scheffe).....	94
23	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามลักษณะครอบครัว.....	95
24	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามการมีญาติพี่น้องอยู่ในหมู่บ้าน.....	96
25	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามการมีกระสุนปืนในตู้ตกในหมู่บ้าน.....	97
26	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามการมีการปล้นสะดมในบ้านหมู่บ้าน.....	98
27	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามการได้รับอันตรายจากการกระทำของฝ่ายเขมร.....	99

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
28	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนหมู่บ้าน ป้องกันตนเองชายแดน จำแนกตามการโจรกรรมที่ได้รับ จากฝ่ายเขมร	101

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย